

Sygn. akt VIII Ga 30/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący - SSO Piotr Sałamaj

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2015 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu uproszczonym

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko Gminie M. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum

w S. z dnia 4 sierpnia 2014 r., sygn. akt X GC 17/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od powódki A. K. na rzecz pozwanej Gminy M. S. kwotę 90 zł (dziewięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Piotr Sałamaj

Sygn. akt VIII Ga 30/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2014 r. (sygn. akt X GC 17/14) Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie zasądził od pozwanej Gminy M. S. na rzecz powódki A. K. kwotę 251,11 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 września 2011 r. do dnia zapłaty (pkt I. wyroku); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II.) oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 501,28 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III.).

Sąd Rejonowy wskazał, że powódka domagała się zwrotu kaucji wpłaconej wniesionej w związku z zawarciem umowy dzierżawy wraz z odsetkami. Podstawę zwrotu kaucji w wysokości dochodzonej niniejszym pozwem stanowił art. 358¹ § 3 k.c. Pozwana nie kwestionowała obowiązku zwrotu wpłaconej kaucji. Okolicznością sporną okazała się jedynie jej wysokość. Zdaniem powódki wpłacona w dniu 3 stycznia 1994 r. kaucja w wysokości 2.511.100 zł winna przed wypłatą zostać zwaloryzowana przy uwzględnieniu wysokości średniego miesięcznego wynagrodzenia na dzień dokonania wpłaty oraz średniego miesięcznego wynagrodzenia w chwili powstania obowiązku zwrotu kaucji, tj. na dzień 27 czerwca 2011 r. Pozwana zaś wskazywała na zasadność zwrotu kaucji jedynie w wysokości nominalnej przy uwzględnieniu dokonanej w roku 1995 denominacji, tj. w wysokości 251,11 zł. Na gruncie niniejszej sprawy należało zatem rozważyć czy uzasadnionym pozostaje żądanie powódki zwrotu kaucji w zwaloryzowanej wysokości.

W pierwszej kolejności Sąd pierwszej instancji podkreślił, że wyrażona w art. 358¹ § 1 k.c. zasada nominalizmu oznacza, że zapłata ma nastąpić w sumie nominalnej, bez względu na to, czy między chwilą powstania, a chwilą wykonania zobowiązania doszło do obniżenia lub podwyższenia siły nabywczej pieniądza, skutkującego zmianą wartości ekonomicznej świadczenia. Jednakże § 3 wskazanego przepisu wprowadza wyjątek od tej zasady. Jak wynika z jego treści, w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie. Podkreślić jednak należy, że powyżej wskazany art. 358¹ § 3 k.c. umożliwiający odstępstwo od zasady nominalizmu nie będzie miał zastosowania na gruncie niniejszej sprawy. Zgodnie bowiem z art. 358¹ § 4 k.c. z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Mając zatem na uwadze, że umowa najmu z dnia 31 grudnia 1993 r. została zawarta na potrzeby prowadzonej przez powódkę działalności gospodarczej, co wynika wprost z treści umowy i protokołu z przeprowadzonego w dniu 14 grudnia 1993 r. przetargu ustnego, brak było podstaw do waloryzacji wpłaconej kaucji w oparciu o art. 358¹ § 3 k.c., zaś zwrot kaucji winien nastąpić - zgodnie z art. 358¹ k.c. - w wysokości nominalnej.

Należy również zwrócić uwagę na to, że nawet gdyby zastosowanie art. 358¹ k.c. na gruncie niniejszej sprawy nie zostało wyłączone, roszczenie nie zasługiwałoby na uwzględnienie w całości. Przede wszystkim podkreślenia wymaga, że dla zastosowania waloryzacji sądowej określonej w art. 358¹ § 3 k.c. musi wystąpić (po powstaniu zobowiązania, a przed jego wygaśnięciem) istotna zmiana siły nabywczej pieniądza, która powoduje, że początkowa wartość długu w dacie powstania zobowiązania nie odpowiada w żadnej mierze kwocie zaoferowanego świadczenia, zgodnie z zasadą nominalizmu, w dacie wymagalności świadczenia. Na gruncie niniejszej sprawy zwrócić należy uwagę, że w okresie pomiędzy zawarciem umowy najmu (1993 r.) i wpłatą kaucji (3 styczeń 1994 r.), a datą wymagalności świadczenia z umowy (2011 r.) nastąpił proces inflacyjny, który ze swej istoty powoduje zawsze spadek siły nabywczej pieniądza. Sąd Rejonowy dokonując analizy danych podanych przez Główny Urząd Statystyczny w okresie trwania umowy najmu, uznał jednak, że nie można przyjąć, iż na gruncie niniejszej sprawy rzeczywiście mamy odczynienia z hiperinflacją warunkującą „istotność” zmiany siły nabywczej pieniądza, tym bardziej przy uwzględnieniu nieporównywalnie wyższego wskaźnika inflacji odnotowanego w roku 1990 na poziomie 585,8 %, czy też w roku 1991 na poziomie 70,3 %.

Ostatecznie zatem, mając przede wszystkim na uwadze treść art. 358¹ § 4 k.c., a także pozostałe okoliczności, w tym w szczególności niezastnienie przesłanki uzasadniającej waloryzację dochodzonego niniejszym pozwem roszczenia, tj. brak istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza, Sąd Rejonowy uznał za zasadne żądanie pozwu jedynie w wysokości nominalnej, tj. co do kwoty 251,11 zł, którą zaproponowała pierwotnie pozwana, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Termin zwrotu kaucji po ustaniu stosunku najmu nie został ustalony w umowie. Sąd pierwszej instancji orzekł o odsetkach na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 455 k.c., tj. z upływem 30 dni od dnia otrzymania przez pozwaną pierwszego pisma wzywającego do wypłaty kaucji z dnia 9 sierpnia 2011 r., tj. od dnia 10 września 2011 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania znajduje podstawę prawną w treści art. 98 § 1 k.p.c. w zw. § 6 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powódka wniosła apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w części oddalającej żądanie pozwu oraz wnosząc o zwaloryzowanie kaucji wg średniego wynagrodzenia w gospodarce rynkowej za okres od 1994 r. do 2011 r. jako odzwierciedlającego zmianę siły nabywczej pieniądza oraz zasądzenie odsetek za opóźnienie od dnia 26 lipca 2011 r., jak również odsetek wynikających z oprocentowania kwoty kaucji na rachunku bankowym pozwanej. Powódka wniosła także o „zwolnienie powoda z ponoszenia kosztów pozwanego ze względu na ważny interes współżycia społecznego”.

W uzasadnieniu wskazała, że Sąd Rejonowy nie uwzględnił zmiany gospodarczej – inflacji galopującej. Powódka wyjaśniła, że inflacja na poziomie 10 % jest czynnikiem niemożliwym do przewidzenia. W ocenie powódki zmianami tymi nie można w całości obciążać osoby prywatnej prowadzącej działalność gospodarczą. Zarzuciła, iż Gmina jako większy podmiot, mający majątek sięgający miliardów złotych ma większe możliwości przewidzenia niespodziewanych sytuacji w gospodarce.

Dodała, że jako depozytariuszowi należą się jej odsetki od kaucji złożonej do depozytu. Obecnie na podstawie § 18 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych oprocentowanie sum depozytowych oraz sum na zlecenie stanowiących własność osób fizycznych powiększa ich wartość.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od powódki kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się oczywiście bezzasadna.

Sąd Okręgowy jako sąd meriti w granicach wniesionej apelacji, co wynika z dyspozycji art. 378 § 1 k.p.c., rozważył na nowo zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym dokonuje jego samodzielnej oceny prawnej. Powyższa analiza pozwala stwierdzić, że stanowisko Sądu drugiej instancji, zarówno w zakresie ustaleń faktycznych oraz ich oceny prawnej w całości pokrywa się z argumentacją zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, tym samym niecelowym jest jej powtarzanie. Wywody zaprezentowane w apelacji, w tym podniesione zarzuty, nie stanowiły wystarczającej podstawy do weryfikacji orzeczenia Sądu Rejonowego w postulowanym przez apelującego kierunku, zwłaszcza że Sąd ten przeprowadził postępowanie dowodowe w sposób wyczerpujący, a zebrany w sprawie materiał poddał wszechstronnej i wnikliwej ocenie, z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów.

Zarzuty apelacji, w odniesieniu do żądania zwrotu kaucji uiszczonej w związku z zawarciem umowy najmu, sprowadzały się do zakwestionowania stanowiska Sądu Rejonowego o braku wystąpienia podstaw do zwaloryzowania wpłaconej kaucji. Skarżąca w tym zakresie przytoczyła szeroką argumentację o wystąpieniu w okresie do 1994 r., do 2011 r. zjawiska inflacji galopującej wskazując, że okoliczność ta powinna prowadzić do wniosku, iż w niniejszej sprawie wystąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza.

Odnosząc się do tej argumentacji ponownie zaakcentowania wymaga, że zgodnie z art. 358¹ § 1 k.c. jeżeli przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania jest suma pieniężna, spełnienie świadczenia następuje przez zapłatę sumy nominalnej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Przepis art. 358¹ § 1 k.c. wyraża zasadę nominalizmu, która dotyczy wysokości świadczeń pieniężnych. Określa ona obowiązek dłużnika spełnienia świadczenia pieniężnego przez zapłatę sumy nominalnej, a więc określonej w treści zobowiązania sumy pieniężnej. Określona liczba jednostek pieniężnych, która tę sumę wyraża, ma niezmienną – ustaloną przez państwo – wartość nominalną, a więc wskazaną na znakach pieniężnych. Oznacza to, że dłużnik jest zobowiązany świadczyć, a wierzyciel przyjąć sumę pieniężną w wysokości ustalonej, gdy zobowiązanie powstawało, chociaż wartość ekonomiczna tego świadczenia w chwili wykonania zobowiązania uległa zmianie.

Podnieść należy, iż co prawda z regulacji art. 358¹ § 3 k.c. wynika, iż skutki obowiązywania zasady nominalizmu zostają ograniczone poprzez dopuszczalność waloryzacji świadczeń pieniężnych, niemniej jednak, jak słusznie stwierdził Sąd Rejonowy, przewidziana w tym unormowaniu możliwość nie może mieć zastosowania w niniejszej sprawie. Z treści art. 358¹ § 4 k.c. wynika bowiem, że z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Analiza § 1 umowy najmu z dnia 31 grudnia 1993 r. wprost wskazuje, że lokal był używany przez najemcę wyłącznie na potrzeby prowadzonej przez niego działalności w zakresie usług krawieckich i handlu (k. 6-9). Także z protokołu z przetargu ustnego z dnia 14 grudnia 1993 r. wynika, że w najmowanym lokalu miała

być prowadzona działalność polegająca na usługach krawieckich i handlu (k. 32). Wobec treści tych dokumentów za trafną należało uznać więc konkluzję Sądu pierwszej instancji o tym, że umowa najmu została zawarta na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej, w konsekwencji czego brak było podstaw do waloryzacji wpłaconej kaucji w oparciu o art. 358¹ § 3 k.c.

Mając na uwadze powyższe, a zatem niedopuszczalność waloryzacji kaucji, za bezprzedmiotowe należało uznać twierdzenia skarżącej o tym, iż nastąpiła zamiana siły nabywczej pieniądza. Rozważania bowiem w tym zakresie stałyby się aktualne jedynie w przypadku ustalenia, że w ogóle wystąpiła podstawa do zbadania zasadności roszczenia pod kątem zastosowania regulacji art. 358¹ § 3 k.c., co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Reasumując, prawidłowe było stanowisko Sądu Rejonowego o tym, że żądanie pozwu w odniesieniu do zwrotu kaucji może zostać uwzględnione jedynie w wysokości nominalnej.

Odnosząc się zaś do żądania zasądzenia „odsetek wynikających z oprocentowania kwoty kaucji na rachunku bankowym pozwanej” podnieść należy, że całkowicie nietrafna jest argumentacja skarżącej odwołująca się do depozytów sądowych. Zaakcentowania bowiem wymaga, że sama powódka wskazywała, że kaucja została uiszczona w kasie Miejskiego Zakładu Usług (...) (k. 5). Powyższe wynika zresztą z dowodu wpłaty wystawionego przez (...) (k. 10). Skoro zatem wpłata ta została dokonana na rachunek Miejskiego Zakładu Usług (...) to nie mogło być mowy o depozycie sądowym. Dodać ponadto należy, że żądanie „odsetek wynikających z oprocentowania kwoty kaucji na rachunku bankowym pozwanej” nie znajduje swojej podstawy prawnej w treści umowy najmu lokalu, stąd też roszczenie to należało uznać za nieuzasadnione.

Podnieść wreszcie należy, że skarżąca sformułowała także żądanie „zwolnienia powoda z ponoszenia kosztów pozwanego ze względu na ważny interes współżycia społecznego”, co mogłoby sugerować odwołanie się do regulacji art. 102 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Jak wynika z powyższej regulacji warunkiem jej zastosowania jest wystąpienie wypadku szczególnie uzasadnionego. Skarżąca zaś poza ograniczeniem się do stwierdzenia, że „zwolnienie” jej od obowiązku poniesienia kosztów należnych pozwanemu powinno nastąpić ze względu na „ważny interes współżycia społecznego” nie przytoczyła żadnej argumentacji, której analiza mogłoby uprawniać do przyjęcia, że w sprawie wystąpiły podstawy do odstąpienia od obciążania jej kosztami sądowymi.

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przepis ten statuuje zasadę odpowiedzialności za wynik sporu. W niniejszej sprawie stroną przegrywającą jest powódka albowiem jej apelacja nie została uwzględniona w jakimkolwiek zakresie. Z tych też względów na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. przy zastosowaniu § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Okręgowy zasądził od powódki na rzecz pozwanej poniesione przez nią koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 90 zł.

SSO Piotr Sałamaj